

FRONTTAAL

7e jaargang nummer 5

21 april 1984

Notitie Instituut Opbouwwerk Rotterdam

Perspectieven voor de wijkeconomie

Wijkeconomie

„Wijkeconomie als sociaal proces“ is de titel van een notitie die het Instituut Opbouwwerk Rotterdam onlangs deed verschijnen. Daarin stelt het IOR dat „wijkeconomie“ geen toverformule is waarmee alle problemen op het gebied van de werkloosheid kunnen worden opgelost, maar dat er wel – onder bepaalde voorwaarden – perspectieven zijn voor meer werkgelegenheid op wijkniveau.

Het Instituut Opbouwwerk acht de tijd rijp voor een serieuze discussie over de wijkeconomie. Daarom in dit nummer de stellingname van het IOR, te vinden vanaf

Pag. 2

Toekomstbouwers

De Toekomstbouwers gaan door. Langdurig touwtrekken over de financiering van de 24-uurs crèche heeft er tenslotte toe geleid dat de vereniging onlangs zijn vijfjarig bestaan én de voortzetting van de crèche kon vieren. Ondanks een halvering van subsidie, ruimte en personeel.

Pag. 7

Video

Veel buitenlandse ouders zijn onvoldoende geïnformeerd over de overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs, zo heeft de Vereniging Samenwerkende Landelijke Pedagogische Centra geconstateerd. Daarom verleen- de zij opdracht tot het maken van een serie videoproductions over dit onderwerp voor de betrokken ouders uit Turkije, Marokko, Spanje en Suriname.

Pag. 8

Column

Er is niets om bang voor te zijn, zei Joris. Jij hebt gemakkelijk praten, zei Gao. Jaap Koopmans over de angst en twee heren.

Pag. 11

FRONT TAAL

**berichten over leven en welzijn
verschijnt eenmaal per 3 weken**

eindredactie: anja de jong
zetwerk: hoi studio, rotterdam
druk: brouwer offset, delft
uitgever: gemeente rotterdam
redactie-adres: gemeente rotterdam, bureau voorlichting en publiciteit, stadhuis, coolsingel 40, 3011 ad rotterdam; telefoon 010 - 17.21.83
abonnementenadministratie: gemeente rotterdam, bureau voorlichting en publiciteit, stadhuis, coolsingel 40, 3011 ad rotterdam; telefoon 010 - 17.22.95

Wijkeconomie: geen toverformule, wel perspectieven

Nu de „wijkeconomie“ steeds meer onderwerp van discussie wordt, achtte ook het Instituut Opbouwwerk Rotterdam de tijd rijp voor een eigen stellingname. Het IOR schreef de notitie „Wijkeconomie als sociaal proces“, en wil deze gebruiken als inbreng in de discussie. De notitie staat hieronder afgedrukt; reacties zijn het IOR – en ons – zeer welkom.

De term „wijkeconomie“ is niet eenduidig. Dat betekent dat een project onder deze noemer geheel verschillende verwachtingen kan wekken. Dat is ris- kant, omdat het gaat om een proces met verschillende participanten, die met el- kaar tot zaken moeten komen.

Om maar te zwijgen van het effect dat het inderdaad als toverformule kan gaan functioneren.

Praktisch gezien wordt vaak „oude-wij- ken-economie“ bedoeld. De term wekt een aantal suggesties voor een pro- bleemstelling en een mogelijke ontwik- kelingsrichting voor stadsdelen met hoge werkloosheidspercentages.

Eén suggestie die van de term kan uit- gaan is dat er een directe samenhang is tussen die hoge werkloosheid en de aanwezige (afwezige) werkgelegenheid in de oude wijken.

Die samenhang is er niet, en daar ligt niet het probleem.

Zoals bekend is er in Rotterdam meer dan genoeg werkgelegenheid voor de Rotterdamse beroepsbevolking. De aanwezige arbeidsplaatsen worden echter bezet door het beter opgeleide deel van de beroepsbevolking, en dat woont o.a. in Spijkenisse en Ridderkerk en niet in de oude wijken.

Niet het gebrek aan werkgelegenheid is de oorzaak van het meer dan gemiddelde werkloosheidspercentage in bepaalde stadsdelen, maar de zwakke positie op de arbeidsmarkt van het merendeel van de bevolking in deze wijken.

Een tweede suggestie in de term „wijke- economie“ die samenhangt met de eerste is, dat de hoge werkloosheid in bepaalde stadsdelen te lijf kan worden gegaan met de ontwikkeling van bedrijvigheid, c.q. het scheppen van arbeidsplaatsen in die wijken.

Daarbij blijft echter onduidelijk welke voorwaarden daarvoor aanwezig zijn, in termen van a) markt/afzetmogelijkhe- den, b) arbeid en c) „overige productie- voorwaarden“.

Om bij de laatste te beginnen: sterkste troef zou kunnen zijn de goedkope be- drijfsruimte. De aanwezigheid daarvan maakt een broedplaatsfunctie mogelijk voor startende ondernemers. Dat is echter al jaren het geval, en zal wel zo blijven (als het goed is). Het leidt echter niet tot iets als „wijkeconomie“ omdat voor startende ondernemers de wijk niet een referentiepunt vormt op het vlak van hun markt en t.a.v. benodigde arbeids- kracht, uitzonderingen daargelaten.

En wil de term „wijkeconomie“ inhoud hebben dan gaat het om de beide laatstgenoemde elementen.

De cruciale gegevens zijn dan in grote lijnen: afnemende koopkracht en laagge- schoolde arbeid (naast uiteraard een al- geheel gebrek aan arbeidsplaatsen). Grosso modo zijn onder deze condities dus geen projecten op enige schaal mo- gelijk, die bedrijfseconomisch rendabel zijn. En dat is ook de reden waarom niet op enige schaal wordt geïnvesteerd in oude wijken.

Dit is een open deur.

Maar het is van belang om het te con- stateren omdat het duidelijk maakt onder welke voorwaarden mogelijk wel be- drijfseconomisch rendabele projecten mogelijk zijn, en wat daarvan de con- sequenties zijn.

Een mogelijkheid zou kunnen zijn een drastische verlaging van de prijs van de arbeid, door legalisering van het zwarte circuit. Bijvoorbeeld door koppelingen van het formele en informele circuit via systemen van thuiswerk en uitbesteding van arbeidsintensieve onderdelen van productieprocessen waarbij gewerkt wordt buiten de weringsfeer van col- lectieve arbeidsovereenkomst en sociale wetgeving.

Dit heeft niets te maken met „wijkeco- nomie“ maar met het scheppen van een soort „free trade zones“ cq. „free en- terprise zones“ in eigen land. Enigszins polemisch geformuleerd: het scheppen van Zuid-Korea's in eigen land; het ex- ploiteren kortom van goedkope ar- beidskracht.

De werkelijkheid ligt mogelijk niet zo

zwart-wit als hier geschetst. Er zijn enkele terreinen aan te wijzen waarop sprake is van nieuwe markten, met name als het gaat om producten/diensten/voorzieningen van en voor immigranten. Maar zonder dat het tegendeel is aangegeven kunnen we ervan uitgaan dat dit uitzondering is in plaats van regel.

Een derde suggestie die kan uitgaan van de term „wijk-economie” kunnen we de magische noemen. En hier begint echt het domein van de toverformules.

Er is een „alternatieve” en een „realistische” variant. Beide starten met een soort energie die vrijkomt bij de fusie van tot nu toe vaak gescheiden gebruikte termen: „wijk” en „economie”.

„Wijk” heeft daarbij de associatie van „dicht bij de mensen”, cq. „de mensen zelf”. Tot nu toe echter voornamelijk het domein van „welzijnswerk-gedoe”, geitenharen sokken en goedbedoeld geknutsel van „gogen”.

„Economie” heeft de associatie van de werkelijke wereld waarin bekend is wat de dingen kosten en de mensen voor zichzelf kunnen zorgen als ze hun best doen.

„Wijk-economie” opent zo gezien dus geheel nieuwe perspectieven.

In de „alternatieve” variant het perspectief van de kleinschalige mens- en milieuvriendelijke productie waarin iedereen in principe zijn eigen baas is, cq. een vrije associatie aangaat met mede-producenten.

Crisis, economische herstructurering, computer plus telecommunicatie luiden het krieken in van een nieuwe dageraad en de bakermat ligt in de oude wijken van grote steden (en op boerderijen rond Uithuizermeden). Het enige dat nog ontbreekt is een basis-loon voor een ieder. Het is niet de bedoeling om een negatief beeld te schetsen van het alternatieve circuit. Waar het om gaat is om aan te geven dat we te maken hebben met een (kleine) subcultuur die ook bestaat in oude wijken, naast vele andere subculturen. De alternatieve cultuur sluit echter niet aan bij de levenswijze, aspiraties en mogelijkheden van de overgrote meerderheid van de mensen zonder werk in de oude wijken.

De tekens die ze oprichten zijn maatschappelijk gezien symbolisch. Een project kan zich daarop niet oriënteren, en dat zou ook overbodig zijn omdat het in veel gevallen gaat om mensen die zichzelf goed kunnen redden en niet veel meer vragen dan niet tegengewerkt te worden.

De „realistische” variant van de magische conceptie van „wijk-economie” ziet mensen zonder werk als potentiële producenten. Hun kennis en ervaring ligt onder meer in het zicht dat ze hebben op de behoeften in hun leefomgeving, de wijk; deze behoeften zijn te vertalen in producten/diensten/voorzieningen en bijbehorende investeringen waardoor het mogelijk wordt, althans dat is de suggestie, dat ze zelf hun brood verdienen.

T.a.v. deze conceptie geldt wat eerder is gezegd: er ligt een bewijslast m.b.t. condities waaronder projecten bedrijfseco-

nomisch rendabel kunnen zijn.

Voorhands geldt t.a.v. de magische concepties van „wijk-economie” in „alternatieve” en „realistische” variant het gezegde van B. Brecht: Kijk Niet Zo Romantisch.

2. Probleemstelling

De probleemstelling moet starten met de constatering dat grote groepen mensen binnen afzienbare tijd geen kans hebben op een plaats in het reguliere arbeidsstelsel, daarbij inbegrepen nieuwe ontwikkelingen in dat arbeidsstelsel in de vorm van kleinschalige ondernemingen. Tenzij wordt overgegaan tot drastische arbeidstijdsverkortingen, en bijbehorende herverdeling van inkomen en macht.

Dat is primair een politiek en maatschappelijk vraagstuk. Vertaling daarvan in „economische” termen als stimulering van investeringen en van startende ondernemers is ideologie als dat wordt aangeboden als de oplossing voor de maatschappelijke vraagstukken die samenhangen met economische crisis en (internationale) economische herstructurering.

Om misverstanden te voorkomen: daarmee is dus niet gezegd dat er geen nieuwe ondernemers meer moeten starten, dat dat niet moet worden begunstigd, en dat nieuwe investeringen niet nuttig of nodig zijn.

Maar dat verandert niets, onder de huidige condities, aan de situatie dat het goed kan gaan met de economie en slecht met een grote groep mensen. En om dat laatste gaat het in dit verband.

Projecten ten behoeve van groepen mensen die de concurrentieslag verliezen om een arbeidsplaats moeten aangrijpen bij twee fundamentele aspecten van hun situatie:

- a) de kosten van levensonderhoud
- b) het maatschappelijk isolement en de perspectiefloosheid waarin ze komen te verkeren.

Dit zijn tevens criteria waarop het maatschappelijke nut van projecten getoetst kan worden: projecten moeten effecten hebben op het ene of andere terrein, en het liefst in combinatie.

Bijkomende effecten liggen in het tegen-

gaan van verpaupering van bepaalde stadsdelen en van maatschappelijke tegenstellingen en conflicten.

Het gaat om een manier van overleven, waarbij maatschappelijke weerbaarheid wordt ontwikkeld, individueel en collectief, ten opzichte van tendenzen van sociale desintegratie aan de ene kant en tendenzen van repressieve sociale controle aan de andere kant.

(Een voorbode van dat laatste kan worden gevonden in het recente IVA-onderzoek „Werkloosheid in oude wijken” waarin op basis van theorievorming in de VS rond gettovorming en openbare orde selectief empirisch materiaal wordt gepresenteerd over werklozen in oude wijken. Kort samengevat: „De werklozen willen niets”, en „er dreigen schermutelingen”. Dit gevolgd door suggesties om werklozen „in te zetten” voor dit of „in te zetten” voor dat).

Bovengenoemde criteria zijn een korte karakterisering van het belang dat mensen zonder werk hebben bij projecten. Verdere gegevens zijn een aanbod (vaardigheden en tijd), en behoeften in de directe woon- en leefsituatie. Waar het om gaat is het scheppen van voorwaarden die het mogelijk maken tot een combinatie van deze drie soorten gegevens te geraken, waarbij de mensen om wie het gaat het initiatief houden of krijgen, individueel en collectief.

Als dat kan in de vorm van bedrijfseconomisch rendabele projecten is dat mooi, maar het kan geen voorwaarde vormen voor projecten. En zoals eerder is aangegeven zal dat eerder uitzondering zijn dan regel.

3. Ontwikkelingen

We hoeven niet meer aan het begin te beginnen. Inspelend op het beleid van het Project Werkloosheid (van de gemeente, red.) en vanuit de onder 2) gegeven probleemstelling worden verschillende initiatieven ontwikkeld in een (toenemend) aantal wijken.

Hieronder een korte karakterisering van deze initiatieven, de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling, en de beperkingen van de initiatieven in de huidige vorm. Dat laatste gevolgd door voorstellen voor een verbreding van de bestaande aanpak.

3.1 Zelfvoorzieningsprojecten

De centrale conceptie die door het Instituut Opbouwwerk Rotterdam wordt gehanteerd is het zelfvoorzieningsproject. Voorbeelden van dergelijke projecten die zijn of worden ontwikkeld:

- sleutelwerkplaats
Voorziening waar leden van vereniging tegen (geringe) betaling kunnen sleutelen aan hun auto, met gebruikmaking van smeerkuil, gereedschap e.d. Na investerings-subsidie kostendekkend en gerund door mensen zonder werk.

- eethuis
Mogelijkheid tot gebruik van goedkope maaltijden voor omschreven doelgroep, cq. leden van vereniging in oprichting. Kostendekkend na investeringssubsidie en gerund door mensen zonder werk, met gebruikmaking van bestaande accommodatie.

- vervoersproject voor bejaarden
Voorziening die gat in vervoerssystemen opvult voor bejaarden die geen auto hebben, die geen taxi kunnen betalen en lopend of op de fiets niet kunnen komen waar ze heen zouden willen. Onderzoek naar mogelijkheden voor zelfde formule als boven.

Het is niet de bedoeling om een volledige opsomming te geven van initiatieven die worden ondernomen. De voorbeelden dienen ter toelichting van de conceptie van „zelfvoorzieningsproject”. In deze formule gaat het om het volgende:

- het produceren van diensten (producten/voorzieningen)
- voor een doelgroep met lage inkomens
- tegen een prijs die onder de „markt-prijs” ligt
- via „georganiseerde zelfwerkzaamheid” en het benutten van mogelijkheden tot investeringssubsidies.

Teruggrijpend op de boven, onder 2) genoemde criteria:

zelfvoorzieningsprojecten hebben effect t.a.v. de kosten van het levensonderhoud (in de brede zin van het woord) en ze werken organiserend, ze verschaffen groepen mensen maatschappelijk een dak boven hun hoofd.

Concurrentievervalsing wordt ondervangen door productie voor omschreven doelgroepen, georganiseerd in een vereniging, die de geproduceerde diensten op andere wijze niet kunnen betalen.

Er worden geen arbeidsplaatsen geschapen via zelfvoorzieningsprojecten: daarop zijn deze projecten niet gericht. Er worden wel kostendekkend diensten geproduceerd. De kosten die uit inkomsten worden gedekt zijn echter alleen de exploitatie en materiaalkosten, niet investerings- en loonkosten.

Een variant dus op „informele” economie, die ook gezien kan worden als een nieuwe vorm van bedrijvigheid. Het maatschappelijk rendement daarvan kan hoog zijn. (Zeker als het wordt vergele-

ken met WIR-premies aan grote kapitaalsintensieve bedrijven).

De levensvatbaarheid van zelfvoorzieningsprojecten moet op langere termijn blijken. Belangrijke factor is hoe de afweging zal blijken uit te vallen van de kosten en de baten van deelname voor individuele deelnemers.

De ontwikkeling van de zelfvoorzieningsprojecten staat nog in de kinderschoenen. De verdere ontwikkeling daarvan is voor het I.O.R. een eerste prioriteit op het terrein van werkloosheid. Een perspectief binnen deze ontwikkeling is het „stapelen” van verschillende projecten op een moment dat meerdere initiatieven in een wijk tot ontwikkeling komen, en de vorming van een ontwikkelingsmaatschappij t.b.v. kapitaalsverschaffing, fondsenwerving en onderhandeling met instellingen en instanties van verschillende soort, onderzoek en ondersteuning.

3.2 Volgende stappen

Zelfvoorzieningsprojecten zijn ook geen toverformule. Het is een bruikbare en productieve aanpak, maar het moet worden aangevuld met andere initiatieven en benaderingswijzen.

Vanuit de ontwikkelingen die onder 3.1 zijn aangegeven zijn volgende stappen mogelijk van drieërlei soort:

- 1) een zelfvoorzienings-achtige aanpak op andere terreinen en koppelingen met reguliere bedrijvigheid in de wijk
- 2) het benutten van de sociale infrastructuur in de wijk bestuurlijk en op het vlak van het maatschappelijk initiatief (organisaties en instellingen)
- 3) het ontwikkelen van een overleg- en onderhandelingsmechanisme tussen het wijkniveau en gemeentelijk apparaat en politiek.

3.2.1. Zelfvoorzieningsachtige aanpak op andere terreinen en koppelingen met reguliere bedrijvigheid

Puntsgewijs:

- Opvallend is dat tot nu toe weinig of geen initiatieven zijn ontwikkeld op het

terrein van het wonen in de brede zin van het woord: stadsvernieuwing (renovatie/onderhoud), isolatie, woonomgeving, groenvoorzieningen, beheer e.d.

Voor zover er ideeën zijn op dit terrein bestaan geen verbanden met andere projecten, of worden ze centraal ingesluit zonder inschakeling van de wijk.

- Onderdelen van zelfvoorzieningsprojecten kunnen op een bepaald moment loonvormend worden. Anderzijds is samenwerking mogelijk met bestaande bedrijven in de wijk op verschillende terreinen. Dat gebeurt nog niet.

- Zoals gezegd is er een nieuwe markt voor producten en diensten van en voor immigranten die voor een deel in de vorm van reguliere bedrijvigheid tot ontwikkeling gebracht kan worden.

3.2.2. Het benutten van de sociale infrastructuur van de wijk

Dat gebeurt nog maar zeer ten dele. In de meeste Rotterdamse wijken bestaat een hoog ontwikkelde sociale infrastructuur, met als centraal punt de projectgroepen stadsvernieuwing en daarnaast een breed kader van beroepskrachten, en organisaties en instellingen.

De ontwikkeling van vrijwilligerswerk, alternatief werk e.a. is lange tijd in de meeste wijken een randgebeuren gebleven, gestimuleerd en ondersteund vanuit de instellingen die daarvoor in het leven zijn geroepen en los van de bestaande infrastructuur opererend. Daarvoor zijn redenen te geven. Maar in de huidige situatie is het nodig om direct in overleg te treden met de bestaande kaders om de effectiviteit van initiatieven te vergroten en tegen te gaan dat „gedropte” instituties ontstaan (en weer verdwijnen).

3.2.3. Ontwikkeling van een overleg- en onderhandelingsmechanisme

Naar analogie van de projectgroepen stadsvernieuwing kan een overleg- en onderhandelingsmechanisme in het leven worden geroepen.

Daarmee zijn de volgende doelen ingediend:

- een aanspreekbaar ambtelijk kader vanuit verschillende diensten en afdelingen in de wijk.

Bij ieder wat gecompliceerder project loop je aan tegen reeksen problemen van organisatorische, bestuurlijke en financiële aard die vaak verschillende gemeentelijke afdelingen doorsnijden.

Een verzoek om iets te zoeken, cq op mogelijkheden te bekijken wordt, afhankelijk van de betrokken ambtenaar meer of minder welwillend opgepakt, als het al gebeurt.

Vorming van een (vanuit de wijk) aanspreekbaar ambtelijk kader is een grote stap vooruit, en leidt verder tot een input in het gehele proces omdat er denkkracht wordt vrijgemaakt gericht op in een wijk bestaande situaties.

- het terrein is vol politieke en bestuurlijke voetangels en klemmen en de dingen waar je tegen aan loopt zijn politiek omstreken.

Daar komt bij dat van een uitgekristalliseerd beleid geen sprake is. T.a.v. het overheidsbeleid, dat op dit terrein directe effecten kan hebben op de mogelijkheden tot initiatieven in de wijken, geldt dat het volstrekt onvoorspelbaar en willekeurig is.

Deze dingen gecombineerd brengen mee dat het maatschappelijk initiatief zich twee keer bedenkt voordat bepaalde initiatieven worden opgepakt. Om de eenvoudige reden dat morgen kan blijken dat de regeling/subsidie/goedkeuring is veranderd of is ingetrokken. (Vgl. E.A.J.; W.V.M. bepalingen t.a.v. vrijwilligerswerk, e.a.)

Wil er kortom op bredere schaal wat van de grond komen dan is een voorwaarde dat direct betrokkenen invloed kunnen uitoefenen op de condities waaronder dat plaatsvindt, voor zover mogelijk. En dat is in elk geval het gemeentelijk niveau.

- een dergelijk mechanisme kan ook helpen bij het ontwikkelen van zicht op financieringsmogelijkheden van verschillende aard van initiatieven in de wijken, en het ontwikkelen van invloed om financieringsstromen te verleggen.

4. Wijkeconomie

Op grond van het voorgaande kan inhoud worden gegeven aan het begrip „wijkeconomie”.

Het gaat om een verdere ontwikkeling van zelfvoorzieningsprojecten in de omschreven richting, waartoe de sociale infrastructuur in wijken wordt benut en een onderhandelings- en overlegstructuur wordt geschapen met het ambtelijk apparaat en de politiek. Wijkeconomie als „sociaal proces” dus, om de analogie met de stadsvernieuwing door te trekken.

2. ONTWIKKELINGSPROJECT

In de brainstormgroep „wijkeconomie” (gemeentelijke projecten werkloosheid/werkgelegenheid/migranten en vertegenwoordigers van het maatschappelijke initiatief, waaronder I.O.R.) zijn inmiddels de contouren ontstaan voor een ontwik-

kelingsproject in de vorm van extra inspanning in twee wijken voor een periode van twee jaar (de looptijd is gekoppeld aan de levenscyclus van het gemeentebestuur).

We stellen als I.O.R. voor dit project te richten op de onder 3. aangegeven ontwikkeling en de daarin onderscheiden elementen.

In de brainstormgroep is voorgesteld om overleg te openen met de wijken Middel-land en Hillesluis om te bezien of deze wijken belang stellen in deelname aan een ontwikkelingsproject, en onder welke voorwaarden dit mogelijk het geval is.

Mocht dit overleg leiden tot een besluit van organisaties en instellingen in de wijk tot deelname in het project, dan wordt verder een zodanige werkwijze voorgesteld dat omliggende wijken (resp. Oude Westen en Nieuwe Westen, Bloemhof en Afrikaanderwijk) desgewenst de ontwikkeling kunnen volgen en daar hun voordeel mee kunnen doen.

In het volgende een korte uitwerking van de verschillende onderdelen van het ontwikkelingsproject, in aansluiting op 3., waarin drie elementen zijn onderscheiden:

- 1) ontwikkeling van projecten en initiatieven
- 2) benutten van sociale infrastructuur
- 3) ontwikkeling van een overleg- en onderhandelingsstructuur

2.1 Ontwikkeling van projecten en initiatieven

Elementen zijn:

- a) verdere ontwikkeling van zelfvoorzieningsprojecten
- b) een zelfvoorzieningsachtige aanpak op terreinen waarop dat nog niet gebeurt
- c) koppeling van zelfvoorzieningsprojecten met bedrijven in de wijk
- d) onderzoek naar mogelijkheden van kleinschalige bedrijvigheid waar sprake is van nieuwe markten in de wijk

We stellen voor een programma te ontwikkelen in overleg met de betrokken wij-

ken waarin naast a) een zwaartepunt ligt bij:

- initiatieven op het terrein van het wonen in de brede zin
 - bedrijvigheid van immigranten
- Ten aanzien van het eerste zwaartepunt het volgende.

In de tweede-rings stadsvernieuwingswijken wordt nagedacht over een andere aanpak van de stadsvernieuwing.

Zo zijn er in Hillesluis gedachten over de ontwikkeling van het geplande wijkpark op een andere dan de gebruikelijke manier (m.n. door gebrek aan geld), en over de aanpak van renovatie/onderhoud van bewoners-eigenaren.

In beide gevallen kan daarbij worden gedacht aan zelfwerkzaamheid, in combinatie met de gebruikelijke aanpak. Ook hier gaat het om een terrein vol voetangels en klemmen en om omstreken zaken.

In het kader van een ontwikkelingsproject zouden de mogelijkheden en onmogelijkheden op dit terrein kunnen worden verkend.

Ten aanzien van het tweede zwaartepunt is de veronderstelling dat verschillende groepen immigranten baat zouden kunnen hebben bij een verkenning van mogelijkheden tot het starten van bedrijfjes en het benutten van bij hen aanwezige vaardigheden en kennis als producent van goederen en diensten waarvoor vraag bestaat, zowel bij deze groeperingen zelf als daarbuiten.

2.2 Het benutten van de sociale infrastructuur

In het overleg met instanties, organisaties en instellingen in de desbetreffende wijken, dat gevoerd kon worden aan de hand van een globaal programma-voorstel, zal vastgesteld moeten worden of belangstelling bestaat tot deelname in het project, onder welke condities dat het geval is en welke bijdrage vanuit de wijk in het project geleverd kan worden.

Bij dat laatste gaat het met name om tijd en beschikbaarheid van ambtenaren van het projectbureau stadsvernieuwing (inclusief de consultants van de dienst

midden- en kleinbedrijf) en van beroepskrachten van instellingen. Dat overleg zou kunnen leiden tot een contract waarin deelname van de looptijd van het project wordt vastgelegd en het daarvoor beschikbare aantal uren. Het is denkbaar dat knelpunten ontstaan op dit vlak gezien bestaande (over)belasting op grond van bestaande taken. Contracten zoals genoemd zijn een toets voor de levensvatbaarheid van het project in een wijk, omdat het een graadmeter vormt voor de investering die vanuit de wijk zelf wordt ingebracht. De mogelijkheden daartoe kunnen feitelijk echter beperkt blijken te zijn, waardoor de noodzaak kan ontstaan voor een extra ondersteuning, al dan niet gekoppeld aan het aantal uren dat vanuit de wijk zelf kan worden opgebracht.

2.3 Ontwikkeling van een overleg- en onderhandelingsstructuur

In aanvulling op wat daarover in 3.2.3. is opgemerkt het volgende.

Het gaat om een experimenteel ontwikkelingsproject, wat meebrengt dat een zwaar opgezette structuur zijn doel voorbij schiet.

Wat wel nodig is, is een aantal spelregels en een duidelijke afbakening van posities van politiek, de ambtelijke inbreng en de inbreng van het maatschappelijk initiatief.

Naar analogie van de projectgroepenstructuur stadsvernieuwing kan daarbij aan de volgende opzet worden gedacht:

- een vanuit de wijk aanspreekbare ambtelijke groep, met deelnemers van verschillende gemeentelijke afdelingen en diensten die bij het terrein betrokken zijn, inclusief het projectbureau stadsvernieuwing in de wijk, met een secretariaat.
- een groep belanghebbende bewoners (actief binnen projecten en/of binnen bewonersorganisatie), ondersteund door beroepskrachten van verschillende instellingen in de wijk.

De „projectgroep” werkt binnen politiek vast te stellen randvoorwaarden en wendt zich in gevallen van conflict tussen

ambtelijk- en bewonersdeel van de projectgroep tot de desbetreffende raadscommissie.

Het is van belang, gezien het karakter van het project, dat bedrijven in de wijk binnen deze structuur een duidelijke plaats hebben, bijvoorbeeld aansluitend op de subgroep „winkels en bedrijven” van de projectgroepen stadsvernieuwing.

Een heldere overleg- en besluitvormingsstructuur is voor het project een fundamentele voorwaarde, omdat daarmee condities geschapen kunnen worden waaronder het voor organisaties en instellingen in de wijk mogelijk wordt om deel te nemen aan het project.

3. DEELNAME I.O.R. IN HET PROJECT

Wat in de laatste alinea van 2. is gezegd ten aanzien van organisaties en instellingen in de wijk, geldt ook voor het I.O.R. Deelname van het I.O.R. in een te vormen vormen stuurgroep van het project zal gebaseerd zijn op onderscheiden verantwoordelijkheden en posities van bestuur en maatschappelijk initiatief en daarop afgestemde spelregels ten aanzien van besluitvorming.

Taken van het I.O.R. binnen het project kunnen naast deelname in een te vormen stuurgroep liggen op twee terreinen:

- het op wijkniveau leveren van een bijdrage aan de ondersteuning van het bewoners-/belanghebbende deel van de te vormen projectgroep, met bijbehorende ondersteuningstaken in te ontwikkelen projecten, en
- het op stedelijk niveau leveren van een bijdrage in het scheppen van de condities voor het project in twee wijken (het overleg met betrokkenen in wijken en het uitwerken van spelregels, het ontwikkelen van een programma) en voortgangsbewaking.

De bijdrage van het I.O.R. is op de wijze zoals voorgesteld onder 2.1 te regelen via een contract.

Instituut Opbouwwerk Rotterdam

HRWB over provinciaal welzijnsbeleid

De provincies in Nederland krijgen vanuit de vier welzijnssectoren onderwijs, volksgezondheid, maatschappelijk welzijn en cultuur en vanuit Binnenlandse Zaken geheel verschillende medebewindstaken opgelegd ter uitvoering van een veelheid van wetten en regelingen. De grotere verzelfstandiging van sectoren zet de provincies voor de haast onmogelijke taak een samenhangend welzijnsbeleid te voeren. Het gaat bij het welzijnsbeleid voor de provincie om de optelsom van een twintigtal belangrijke wetten en rijksbijdrageregelingen. Dat stelt de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid (HRWB) in zijn signalement „Provinciaal Welzijnsbeleid tussen de regels”, dat onlangs verscheen.

Aanleiding voor het signalement vormde onder meer het verzoek van het Interdepartementaal Overleg Maatschappelijk Welzijn, een van de overlegvormen tussen gedeputeerden uit alle provincies. Het signalement tracht mede te voorzien in het gebrek aan systematisch overzicht op dit terrein.

De sectorale gescheidenheid van het rijksbeleid speelt de provincies parten. De verschillende regelingen kennen een verschillende herkomst en er liggen verschillende opvattingen over de taak van de provincies aan ten grondslag. Voor het provinciaal niveau biedt breed welzijnsbeleid geen ordenend principe. De samenhang op hoofdlijnen van welzijnsbeleid is daarvoor te zwak.

Een grotere bestuurlijke aandacht voor de effecten van de verschillende benaderingen van sectoren, gezien vanuit de bestuurlijke laag tussen Rijk en gemeenten, is gewenst. Een bestuurlijk-technische vereenvoudiging van de uiteenlopende welzijnsregelgeving ligt voor de hand.

Daarnaast meent de HRWB dat het wenselijk is dat provincies deze vraagstukken zelf meer door een bundeling van krachten aanpakken. Zo kunnen ze tegenwicht bieden ten opzichte van het Rijk ten aanzien van zowel regelgeving, bestuurlijke taakverdeling als het vergroten van de eigen ruimte voor een zelfstandig provinciaal welzijnsbeleid.

Het signalement „Provinciaal welzijnsbeleid tussen de regels” is te bestellen door overmaking van f. 10,- op girorekening 751 t.n.v. het Distributiecentrum Overheidspublikaties, postbus 20014, 2500 EA Den Haag onder vermelding van ISBN 90 346 0257 5. Nadere inlichtingen geeft Andries de Jong, medewerker externe contacten van de HRWB; telefoon 070-624761.